

**הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"**

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת ואתחנן

אדר

הסגולה הגדולה במצוות כבוד אב ואם:

דברים פרק ה פסוק (טז) כבוד את-אביך ואת-אמך כאשר יקח יקח לביעון יאריך ימים ולימעון ייטב לך על האדמה אשר יקח יקח נתן לך:
שאלות:

א { יש לשאול מדוע בלוחות הראשונות כתוב רק למען יאריך ימים, בשמות פרק כ פסוק (יב) כבוד את אביך ואת אמך למען יאריך ימים על האדמה אשר יקח יקח נתן לך: ואילו כאן בפרשתנו מוסיפה התורה ולמען יטב לך?
ב { עוד יש לשאול שמבואר במסכת פאה פרק א משנה א אלו דברים שאין להם שיעור הפאה והבכורים והראיון וגמ"ח ותלמוד תורה, אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם: מניין לחז"ל ששכר כיבוד אב ואם זוכים לקבל גם בעוה"ז והרי מבואר במסכת חולין דף קמב ע"א ששכר מצות בהאי עלמא ליכא?
ג { עוד הקשה הכתב סופר והאור שמח, שהנה חז"ל דרשו אשר ציוך היינו במרה כן פרש"י (טז) כאשר צוך, אף על כבוד אב ואם נצטוו במרה שנאמר (שמות טו כה) שם שם לו חוק ומשפט: וכן מבואר במסכת סנהדרין דף נו ע"ב שבת וכיבוד אב ואם, דכתיב כאשר צוך ה' אלהיך, ואמר רב יהודה: כאשר צוך, במרה. וכתב רמז לזה בבעל הטורים כאשר צוך ה' אלהיך. ס"ת בגימטריא מרה (סנהדרין נו ב): והקשו מאי נפקא מינה היכן נצטוו עד שהתורה מדגישה הדבר?
בנוהג שבעולם:

לצערנו בנוהג שבעולם הדורות ירדו ומושג של כיבוד אב ואם השתנו מקצה לקצה עד שכמעט דברי נבואת חז"ל המבוארים בסוף מסכת סוטה מתקיימים בדורנו, אך שורש הטעם בעצם שהילדים אינם מספיק מודעים שכל בקשה של ההורים היא בעצם מצוות עשה דאורייתא כמו הנחת תפילין ומצוות סוכה או לולב או מצה בפסח, ולא רק זה אלא גם שכרה גדול לאין ערוך ולאין שיעור כאשר נבאר, אך המציאות טופחת על פנינו ומרגישים עול מכל בקשה ובקשה שאנו נדרשים לעשות, ולזאת דבריהם היו עלינו לטורח ואין שומעים ומבצעים ולכל היותר משתהים בביצוע הבקשה עד שחוזרים ושונים ומשלשים את הבקשה בשביל שתבצע, אולם תורתנו מלמדת אותנו כל אדם שזוכה ויש לו הורים הרי זה מכרה של זהב לזכויות וטובות אשר אדם יכול לנצל בחייו ואדרבא היה צריך להיות המצב שיש ויכוחים מי יזכה במצוה הגדולה הזו לעשות נחת רוח להוריו כאשר נבאר.

נוסף בלוחות השניות שלא תפסק טובה מישראל:

והנה לגבי השאלה הראשונה ושניה כבר הגמרא שואלת ומתרתצת במסכת בב"ק דף נד ע"ב שאל ר' חנינא בן עגיל את ר' חייא בר אבא מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהן טוב, ובדברות האחרונות נאמר בהן טוב, ופי' רש"י גבי כיבוד אב, דכתיב למען ייטב לך. וכו' אלא כך אמר לי שמואל בר נחום הואיל וסופן להשתבר. וכי סופן להשתבר מאי הוי. אמר רב אשי חס ושלום פסקה טובה מישראל עכ"ל. מתבאר מדברי הגמרא ראשית שבלוחות בישר הקב"ה שמצוה זו שונה משאר מצוות ולא רק שכן לעוה"ב אלא גם מטיב לאדם בעוה"ז, אך כתב השכר דוקא בלוחות השניות בגלל שלוחות הראשונות עתידות להישבר ואם היה כתוב שם ההטבה ח"ו היית פוסקת הטובה מישראל ולכן נכתב דוקא בלוחות השניות בכדי שלא תפסק טובה מישראל.

אוכל מפירותיהן בעוה"ז זוכה לעושר:

וכבר ביארו חז"ל כיצד האדם זוכה לאכול מפירותיהן בעוה"ז? במעשה של דמא בן נתינה במסכת קידושין דף לא ע"א אמר רב יהודה אמר שמואל, שאלו את ר' אליעזר עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו, בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שכן, ורב כהנא מתני בשמונים ריבוא, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציערו. לשנה האחרת נתן הקדוש ברוך הוא שכרו, שנולדה לו פרה אדומה בעדרו. נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמר להם יודע אני בכס, שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי, אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא. וא"ר חנינא ומה מי שאינו מצווה ועושה - כך, מצווה ועושה עאכו"כ, דא"ר"י גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. ויותר מפורט בפסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא כג - י' הדברות פ' תליתאה.

תרגום המעשה: בזמן שבית המקדש היה קיים היו לכהן הגדול בגדים נהדרים ועליהם אבנים יקרות והנה אבדה אחת האבנים מבגדי הכהן רצו חכמי ישראל לקנות אבן כזו חפשו וחפשו כמוה לא מצאו לבסוף פגשו אדם אחד והוא אמר להם הידעתם חכמי ישראל בעיר אשקלון גר גוי עשיר גדול דמא בן נתינה שמו יש לו האבנים היקרות והיפות יותר בכל הארץ אולי אצלו תמצאו אבן כמו זו שאתם מחפשים, שמעו חכמי ישראל לעצתו והלכו לעיר אשקלון הם הגיעו לביתו של דמא בן נתינה, דמא בן נתינה לא היה רגיל שחכמי ישראל יבואו לביתו ולכן הפתע כשפתח לפניו את הדלת שלום עליכם חכמי ישראל ברוך אותם מה רצונכם ממני? השיבו לו החכמים שמועה שמענו כי יש לך אבנים יקרות התסכים למכור לנו אחת מהן הנה הבאנו עמנו כסף רב נשלם עבור האבן מאה מטבעות של זהב הסכים דמא בן נתינה והכניסם לביתו ישבו החכמים ודמא הביא לפניו את התבה הקופסה שבתוכה האבנים היקרות והנה התיבה סגורה והמפתחות אינם נזכר דמא כי המפתחות נמצאים בחדר הסמוך מתחת לכרית של אביו מהר להביא את המפתחות אך כשכנס לחדר מה ראו עיניו אביו ישן ראשו מונח על הכרית ומתחת הכרית המפתחות חשב דמא בן נתינה אם אמשוך

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

את המפתחות מתחת הכרית ודאי יתעורר אבא הוא יבהל ויצטער כשיתעורר כך לפתע פתאום, כדאי לי להפסיד את הכסף שהביאו החכמים ובלבד שלא אעיר את אבא, יצא דמא אל החכמים שחכו בחדר הסמוך ואמר להם לא אוכל למכור לכם את האבן היקרה כי מפתחות התיבה מונחים מתחת לראשו של אבא ואבא ישן. חשבו החכמים בלבם ודאי אומר כך דמא כי רוצה הוא עוד מטבעות זהב עבור האבן היקרה ולכן אמרו לו אם תמכור לנו את האבן נשלם לך מאתים מטבעות זהב במקום המאה שהבטחנו, השיב דמא בקול תקיף לא אסור לעורר את אבא. הציעו לו החכמים שלוש מאות מטבעות אך הוא סרב הציעו ארבע מאות חמש מאות ואפילו אלף מטבעות של זהב אך דמא בן נתינה לא התרגש מהמחיר הגבוה הוא הוסיף לומר בתקף לא אעיר את אבא בעד כל הזהב שבעולם. הבינו החכמים שדמא לא ימכור להם את האבן היקרה ועזבו את ביתו עצובים, זמן קצר לאחר שעזבו החכמים את הבית התעורר האב משנתו לקח דמא את צרור המפתחות פתח את התיבה והוציא מתוכה את האבן היקרה הוא מהר ללכת בעקבות החכמים ועד מהרה השיג את חכמי ישראל, חכמי ישראל חכו לי רגע צעק דמא בן נתינה המתינו החכמים וכשהגיע אליהם שאלו אותו מה רצונך מאתנו, השיב כי אביו התעורר ועכשוו הבאתי לכם את האבן היקרה, שמחו החכמים שמחה גדולה ורצו לשלם לדמא אלף מטבעות זהב כפי שהבטיחו לו, אולם דמא סרב לקחת את כל המטבעות מדוע שאלו החכמים המופתעים תנו לי רק מאה מטבעות אמר כפי שהבטחתם בתחילה איני רוצה להרויח כסף על כך שכבדתי את אבא, אמרו החכמים צאו וראו איך דמא בן נתינה מכבד את אביו כי ממנו אפשר ללמד כבוד הורים. לשנה אחרת או לפי המדרש כבר באותה לילה נולדה לו פרה אדומה וביקש עליה את הסכום שיכל להרויח מהאבן או למדרש שקלוה אותה במשקל זהב כנגדה. הרינו למדים עד כמה האדם מקבל טובה וברכה כאשר מכבד אביו גם בעוה"ז וזוכה לעושר, וכידוע בספרים הקדושים שאחד הסגולות לעושר הוא כיבוד או"א וגם אריכות ימים ושנים מלבד שכרו לעוה"ב.

וכן ע"י מצוות כיבוד או"א זוכה לחכמה:

ועוד זוכה בזכות אביו ואימו לחכמה כמסופר בספר מעשיהן של צדיקים מעשה שהיה עם היהודי הקדוש אשר היה יושב ולומד עם תלמידיו ופעם נתקשה מאוד באיזה סוגיה של אביו ורבה והיה שקוע זמן רב במחשבות ואחד התלמידים יתום מאב היה רעב והיה מתגורר בסמוך החליט לקפוץ מהר לאכול קמעה ולחזור ובהגיעו לביתו שמחה אימו על בואו של בנה יחידה והזדרזה להכין לו סעודה ואכל ובגמרו בקשה אמו המבוגרת שאולי יכול לעזור לה להוריד איזה חפץ המונח גבוה ואינה יכולה לטפס והיא נחוצה לו כעת, אולם הבן התנצל כי הוא יצא באמצע שיעור וחושש שיפסיד ולכן מוכרח למהר ולאחר השיעור יבא, הסכימה האמא בלית ברירה והלך הבן, אולם באמצע הליכתו התחרט וכי הוא לומד שלא לקיים מה תועלת בלימודו, ולכן החליט לחזור ומיהר לעשות רצון אמו והלך וברכתו אמו על מעשיו, והנה בהגיעו לביהמ"ד בדיוק רבו הצדיק הגביה ראשו ואמר בקול ברוך הבא כעת מובן לי הסוגיה, אך שאל הרב את אותו תלמיד שיספר מה עשה, ולא הבינו פשר הדברים וסיפר התלמיד את מעשיו של סירובו לאמא ולאחר מכן חרטתו, ואמר הרב הצדיק דע לך שבזכות אותה מצות כבוד אם שעשית בא איתך אביו וליוה אותך והסביר לי הסוגיא מפני שהיה יתום אביו מחבב כל מי שמקיים מצוה זו ומאיר עיניו בתורה. הרי לנו כיצד בזכות כיבוד אם זוכה לחכמה.

מעשה מסופר על חכם שלמן מוצפי:

ועוד מעשה מסופר על חכם שלמן מוצפי בענין כיבוד האם שהיה לומד חברותא עם חכם הר' צדקה חוסין ועסקו בסוגיה במסכת קידושין בענין כיבוד או"א, שאלו הר' צדקה לר שלמן מוצפי כיצד הוא נוהג כאשר אמו נכנסת לחדר אמר לו שעושה קימת הידור הכוונה מעט, ושאלו כיצד אינו קם מלא קומתו כמחוייב בהלכה, לכן הפסיק תיכף ללמוד איתו עד שיתקן מעשיו ויקבל על עצמו לקום מלא קומתו לכבוד אימו ובלי זה לא יזכה לחכמה.

ועוד מה גודל שכרו לעוה"ב ע"י מצות כיבוד אב ואם:

ועוד לימדונו הז"ל על גודל שכרו בעוה"ב כמסופר מעשה הובא בספר סדר הדורות וספר מעיל צדקה סימן תמ"א על ר' יהושע בן אלם שגילו לו מהשמים שבעוה"ב יהיה שכנו של הקצב "ננסי" למחרת בא לשמונים תלמידיו ואמר להם שאינו יכול יותר ללמד שכיצד יתכן שלאחר שכל ימיו יושב ולומד ולא הלך ד"א בלי תפילין ולמרות זאת גילו מהשמים בחלום שכנו בגי'ע יהיה ננס הקצב, ולא היה מוכן ללמד התלמידים עד שיחקרו אחרי ננס הקצב הגיעו אליו ובקשוהו שיבא לר"י אך התבייש שאינו ראוי לגדול הדור יקראוהו וחשב צוחקים עליו, חזרו לר"י ואמרו לו, הלך הוא עצמו אליו ונפל ננס הקצב לרגליו כיצד יתכן שהוא בא אליו, ושאלו מה מעשיו וסיפר לו שהוא קצב ויש לו הורים זקנים בלי רגלים וכל יום רוחצם ומלבישם, אמר לו אשריך כעת אני מבין שאתה ראוי להיות כמוני למרות שכל ימיו עסק בתורה והקצב אינו עוסק בתורה ובכל זאת זכה בזכות כיבוד או"א. **ללמדנו שזכות כיבוד אב ואם שקול כנגד כל תורתו של התנא.**

חיוב כיבוד או"א גם שלא האכילו והלבישו אותו:

ועל השאלה השלישית תירץ הכתב סופר שבא ללמדנו שלא רק כאשר או"א מאכילים אותו ומלבישים אותו צריך לכבדם אלא הציווי נאמר במרה שהיה מן ושמלתך לא בלתה מעליך וכו' ונמצא שהוריו לא הוצרכו לדאוג לבנים לא לאוכל ולא הלבשה ובכל זאת עצם הבאתם לעולם מחוייבים בכבודם. **וכ"כ בעל המשך חכמה דברים פרשת ואתחנן פרק ה פסוק טז** כבד את אביך וכו' כאשר צוך ה' וכו'. הרצון, כי אמרו בירושלמי דכבוד אב הוי מצוה קלה, דהוא כפריעת בעל חוב עבור טרחתם ומזונם. ולכן אמר אף באופן שאביך ואמך עזבוך ולא גדלוך גם כן תכבדם "כאשר צוך ה' אלקידך" במדבר, ששם לא היה טורח גדול על האבות בגידול בניהם כי מן היה יורד מן השמים, ומים מבאר, ובשר משליו, והענן היה משהך מלבושיהם. ובכל זאת צוך ה' לכבד אביך ואמך.

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

דברי הירושלמי עד כמה חייב האדם בכבוד או"א:

ומבואר בתלמוד ירושלמי מסכת פאה דף ג ע"ב, וכן בתלמוד ירושלמי מסכת קדושין פ"א ה"ז דף כ ע"ב א"ר אבא בר כהנה השוה הכתוב מצוה קלה שבקלות למצוה חמורה שבחמורות מצוה קלה שבקלות זה שלוח הקן ומצוה חמורה שבחמורות זה כיבוד אב ואם ובשתייהן כתיב והארכת ימים א"ר אבון ומה אם דבר שהוא פריעת חוב כתיב בו למען ייטב לך ולמען יאריכוך ימך דבר שיש בו חסרון כיס וסיכון נפשות לא כ"ש. והובא בתורה תמימה וכתב בהערות דברים פרק ה הערה יא כגון תרומות ומעשרות וכיוצא בהן שיש בהן חסרון ומילה וכיוצא בה שיש בהן משום סכנת נפשות:

ספר פלא יועץ - ערך כבוד אב ואם

וכתב בעל הפלא יועץ מוסר השכל עד כמה האדם טועה במצוות כיבוד או"א, וז"ל ידוע שגדול חיוב כבודם שהשוה הכתוב כבודם לכבוד המקום והמזלזל בכבודם גדול עונו, ועתה הן בעון רבו בנים המתפרצים ויהי הנקל בעיניהם שלא לכבד אב ואם אלא שמרבים לעבור על דעתם ויש בנים משחיתים שמזלזלים בכבודם ומצערם אותם צער בנפש ומקחים שיני מולידיהם ובפרט האיש הירא את ה' במצותיו חפץ מאד והוא מייסר את בניו ואין שומעים בקולו ומכעיסים אותו על פניו האיש הזה גדול צערו כי קשה תרבות רעה בתוך ביתו ושינוי יחרוק ונמס מר לו מר אוי להם לבנים שכך גורמים לאביהם אוי להם אהה עליהם אוי להם מיום הדין כי על הכל יביא אלקי"ם במשפט על מה שעבר על דעת קונו ועל מה שעבר על דעת אביו ואמו וציער אותם ועל אשר גרם כעס לאביו בן כסיל ועל שהוא ממרר ליוולדיו ואוכל פירות בעוה"ז שכאשר עשה כן יעשו בניו לו שמדה כנגד מדה לא בטלה והקרן קיימת לו לעולם הבא, והן אמת שחמור מאד החיוב של כבוד אב ואם עד שלא כל אדם יכול לצאת ידי חובה כראוי עד שחכמי הש"ס אמרו אשר מי שלא הכיר, אבל כל אדם חייב לעשות אשר בכחו לעשות בכל כחו ולא יאבד עצמו לדעת, כי אף שאמרו אב שמחל על כבודו מחול ובודאי זו מדת כל אדם שמוחל לבניו על כבודו, מכל מקום נענש בדיני שמים על שעבר אמירא דרחמנא צא ולמד מאבינו הזקן יעקב ע"ה מאי סליק ביה על כ"ב שנה שלא שימש את אביו. ויוסף הצדיק נתקצרו שנותיו על ששמע שהיו אומרים לו עבדך אבינו ושתק ומה גם דבזיונו וצערו אינו מחול דצערא דגופא לא ניתן לימחל. הנה כי כן בחורי חמד בני ישראל הכשרים תנו לאלקיי"ם כבוד והזהרו בכבוד אביכם ואמכם ולא תסורו מן הדבר אשר יצו אתכם ימין ושמאל אפילו אם יאמרו אליכם על ימין שהוא שמאל כי זו רעה חולה שיש בבנים לא אמון בם שמחזיקים עצמם לחכמים ונבונים יותר מאביהם ואמם ולו חכמו ישכילו כי התורה העידה כי בישישים חכמה ואורך ימים תבונה וכתוב דרך א"ש כסיל ישר בעיניו והתנא אמר אל בינתך אל תשען ולו יהיה כדבריהם שאביהם ואמם חסרי מדע ח"ו גזירת שד"י עומדת לעומתם לשמוע בקולם ושלא להכעיסם אם לפי דעתם יעשו עמהם שלא כהוגן ושלא כשורה זאת חקת התורה שהרי אמרו עד היכן כבוד אב ואם עד שיטול ארנקי שלו בפניו ויזרקנו לים ולא יכלימו, וכבר מלתי אמורה שיש מצות בר מזלא שהרי כמה מעות אדם מפזר לעשות מצות פתיחת ההיכל או להיות סנדק וכדומה אף דליכא לא מצוה דאורייתא ולא מצוה דרבנן אלא חיוב מצוה בעלמא אשריהם ישראל ועל כל פעם ששומע בקול אביו ובקול אמו מקיים מצוה רבה דאורייתא ופתאים עברו ונענשו עכ"ל:

מוסר השכל:

העולה מדברנו עד כמה חייב האדם לנצל את הזכות למי שנופל בחלקו לכבד אביו ואימו שזוכה במצוה זו לאריכות ימים ולעושר ולחכמה ולעוה"ב כגדול העוסק בתורה, ולכן כל פעולה או בקשה שאו"א מבקשים עליו להזדרז כמוצא שלל רב מאחר ומקיים מצוות עשה דאורייתא ולא ימאס ולא ידחה כי מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה וק"ו בזה שהדחיה עלולה לצער את הוריו, וחובה להימנע מכל דבר הגורם להם צער כי אפילו באונס האדם נענש על כך כמו אצל יעקב אבינו ויוסף כנ"ל ובזה יתברך בכל הברכות והסגולות הנ"ל אמון.

בידידות ואהבה
 מרדכי מלכא